

15. Postanova Pravlinnya Natsional'noho banku Ukrainy № 65 vid 30.06.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-21#n2>

16. Postanova Pravlinnya Natsional'noho banku Ukrainy № 140 vid 14.12.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0140500-21#n2>

17. Postanova Pravlinnya Natsional'noho banku Ukrainy № 219 vid 14.10.2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0219500-22#Text>

18. Chmutova I. M. Finansovy oblik u bankakh : navchal'nyy posibnyk dlya studentiv napryamu pidhotovky 6.030508 «Finansy i kredyt». Kh. : KhNEU im. S. Kuznetsya, 2015. 360 s.

Дані про авторів

Безверхий Костянтин Вікторович,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту, Державний торговельно-економічний університет
e-mail: k.bezverkhyy@knu.edu.ua

Петраковська Олена Володимирівна,

к.е.н.; доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту

e-mail: petrakov-elena@ukr.net

Data about the authors

Kostiantyn Bezverkhyy,

PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Financial Analysis and Audit, State University of Trade and Economics

e-mail: k.bezverkhyy@knu.edu.ua

Olena Petrakovska,

PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Audit and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit

e-mail: petrakov-elena@ukr.net

УДК 658.8

НИКОЛАЄНКО С.М.

Методичні підходи до обґрунтування доцільності та вибору типу кластеру

Мета статті: узагальнення та розвиток науково-методичних підходів до вибору типу кластеру на основі використання статистичних та математичних методів обробки економічної інформації.

Методологія проведення роботи. В дослідженні використані методи узагальнення, систематизації, групування, математичної статистики, експертний.

Результати роботи. Оцінювання доцільності формування типу кластеру, проведене на основі розрахунку інтегрального індексу локалізації харчових виробництв, дозволило виявити різну спеціалізацію регіонів України у виробництві харчової продукції. Найвищий інтегральний показник локалізації демонструє олієжирове виробництво. Галузями з нерівномірною територіальною локалізацією виробництв, виробничих потужностей та компетентної робочої сили є галузі з виробництва молочної та м'ясної продукції. Це свідчить про наявність проблем у формуванні пропозиції харчової продукції, обумовлених проблемами достатнього попиту та ресурсного забезпечення. Застосування методу аналізу пріоритетів дозволило виявити, що кожний із кластерів реалізує обраний пріоритет розвитку підприємств з виробництва молочної продукції, до яких відносяться: сировинне забезпечення, зростання обсягів виробництва, рентабельності, стимулювання споживання молочної продукції. Так, підвищення якості сировини та зростання частки ринку досягається при умові створення агропромислового кластеру, зростання рентабельності – територіального, стимулювання споживання – галузевого кластеру.

Застосування методу аналізу пріоритетів для оцінювання найкращої реалізації пріоритетів розвитку виробників молока дозволило виявити, що агропромисловий кластер забезпечує зростання якості сировини та обсягів її виробництва, територіальний – зниження витрат на виробництво молока, галузевий – довгострокове партнерство.

Ключові слова: територіальний кластер, агропромисловий кластер, галузевий кластер, інноваційний кластер, локалізація, молочно промисловість, харчова промисловість.

Methodical approaches to justifying the feasibility and choosing the type of cluster

The purpose of the article: generalization and development of scientific and methodical approaches to choosing the type of cluster based on statistical and mathematical methods of economic information processing.

Work methodology. The research used generalization, systematization, grouping, mathematical statistics, and expert methods.

Work results. The assessment of the feasibility of forming a cluster type, carried out based on the calculation of the integral index of the localization of food production, made it possible to identify different specializations of the regions of Ukraine in the production of food products. The highest integral indicator of localization is demonstrated by oil and fat production. Industries with uneven territorial localization of production, production capacities, and competent workforce are dairy and meat production industries. This indicates the presence of problems in the formation of the supply of food products due to the problems of sufficient demand and resource provision. The application of the method of analysis of priorities made it possible to find that each of the clusters implements the selected priority of the development of enterprises producing dairy products, which includes: the supply of raw materials, growth of production volumes, profitability, and stimulation of consumption of dairy products. Thus, improving the quality of raw materials and increasing the market share is achieved by creating an agro-industrial cluster, increasing profitability – a territorial cluster, and stimulating consumption – an industry cluster.

The application of the method of priority analysis to assess the best implementation of the development priorities of milk producers revealed that the agro-industrial cluster provides an increase in the quality of raw materials and the volume of its production, the territorial one – a reduction in milk production costs, and the sectoral one – a long-term partnership.

Keywords: territorial cluster, agro-industrial cluster, industry cluster, innovation cluster, localization, dairy industry, food industry.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Дослідження стану та результативності діяльності підприємств харчової промисловості в довоєнний період дозволило виявити тенденції та закономірності розвитку, які проявлялися у скороченні кількості підприємств, зміні структури виробництва, зменшенні кількості працюючих тощо. В галузях промисловості зростала консолідація активів, пов'язаних правами власності. Більшість ефективних підприємств стали учасниками вертикально-інтегрованих структур. Така консолідація мала позитивні наслідки, які проявлялися в концентрації фінансових ресурсів, закріпленні сировинної бази, зростанні ринкової влади. Означені тенденції призвели до перерозподілу ринків збуту харчової продукції і обмеженні можливостей для розвитку самостійних виробників, які не є учасниками інтегрованих формувань.

У таких умовах напрямком їх розвитку є формування договірних відносин із учасниками ланцюга формування доданої вартості кінцевої продукції.

Попри відсутність законодавчого закріплення кластеру в Україні, світова практика довела ефективність формування кластерних відносин. Особливістю кластеру, на відміну від існуючих форм інтеграції, є збереження права власності за кожним із його учасників та побудова стійких та надійних відносин з гарантованим виконанням всіх процесів.

У післявоєнний період проблема формування договірних відносин набуде особливої актуальності з огляду на значне зниження сировинних ресурсів, яке обумовлене знищенням поголів'я великої рогатої худоби у районах ведення бойових дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При створенні кластеру виникає проблема як ідентифікації його організаційно-правової форми діяльності, так і системи відносин між учасниками кластеру. На сьогодні не існує єдиного підходу до ідентифікації кластерів. Більшість авторів для вирішення завдання вибору виду кластеру застосовують синтез існуючих методів та інструментів економічного аналізу. Так, деякі автори [1]

дослідили поширеність використання методів побудови ромбу конкурентоспроможності, моделі «витрати–випуск», розрахунок статистичних показників, кластерний аналіз, експертне оцінювання [69]. Широкого застосування набули і наочні методи ідентифікації кластерів, а саме картографічний та метод графів [2]. Картографічний метод взятий за основу досліджень Європейської обсерваторії кластерів «Cluster Observatory», яка займається вивченням розміщення кластерів [3]. Теорія графів дозволяє наочно уявити кластер як геометричну конфігурацію, яка складається з точок (вершин), сполучених лініями (ребрами).

Дослідження існуючих напрацювань як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, дозволило встановити, що всі підходи до ідентифікації кластерів поділяються на два типи: «знизу–вгору» та «згори–вниз» [4–10].

Підхід «згори–вниз» характеризується вивченням загальних показників, для визначення спеціалізації певної території. Прикладом такого підходу є розрахунок коефіцієнтів локалізації, спеціалізації та коефіцієнту душевого виробництва. На основі загальних статистичних даних визначаються галузі та регіони перспективні для формування кластерів. На основі отриманих значень показників може виявитися можливість утворення кластеру певної галузі в певному регіоні, кластеру певного галузі, що буде виходити за межі певного регіону, кластеру в різних галузях або міжгалузевого кластеру в одному регіоні, кластеру в різних галузях або міжгалузевого кластеру, що виходить за межі одного регіону.

Кожний із запропонованих методів та підходів до вибору типу кластеру має низку переваг та недоліків, однак жоден із них не може бути єдиним джерелом інформації для прийняття управлінського рішення. Розширення наукових досліджень методичних підходів забезпечить достовірність та обґрунтованість вибору кластеру, який відповідає умовам господарювання та внутрішнім потребам його потенційних учасників.

Мета статті: узагальнення та розвиток науково–методичних підходів до вибору типу кластеру на основі використання статистичних та математичних методів обробки економічної інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз методичного забезпечення для оцінювання та вибору підприємств учасників кластеру базується на попередньому оцінюванні спромож-

ності галузі до утворення кластерів, виходячи із аналізу її внутрішнього стану та зовнішнього потенціалу розвитку. Внутрішній потенціал галузі харчової промисловості запропоновано оцінювати за допомогою статистичного показника локалізації на основі оцінювання рівня галузевого виробництва, наявності технічних засобів для виробництва та наявності компетентного персоналу.

Для оцінювання зовнішніх факторів впливу на формування кластеру обрано критерій попиту та потужність галузі в регіоні. Для цього запропоновано розраховувати показник душевого виробництва та показник спеціалізації галузі.

Застосування статистичного методу оцінювання потенціалу кластеризації на основі розрахунку коефіцієнтів локалізації, коефіцієнтів душевого виробництва та коефіцієнтів спеціалізації дозволило виявити різну доцільність та потенційну можливість об'єднання підприємств різних галузей харчової промисловості в кластерні структури. Однак наявність трьох показників коефіцієнтів локалізації обмежує можливості комплексного оцінювання та прийняття остаточного рішення, яке б враховувало всі три статистичні характеристики галузі. З метою усунення виокремленої проблеми застосовано метод мультиплікативного згортання коефіцієнтів локалізації розрахованого на основі чистого доходу, чисельності працівників, вартості основних засобів. В результаті згортки коефіцієнт загальної локалізації дозволить виявити узагальнену концентрацію виробництва, наявність основних засобів та професійних компетенцій для реалізації мети формування кластеру на даній території в даній галузі виробництва. Вся вказана сукупність показників відображає внутрішній потенціал галузі територіальної одиниці до утворення кластерів у певній галузі харчової промисловості.

Результати розрахунку інтегральних індексів територіальної локалізації галузей харчової промисловості представлені в таблиці 1.

На основі проведеного аналізу інтегрального індексу локалізації харчових виробництв зроблено висновок про різну спеціалізацію регіонів України у виробництві харчової продукції. Так, найвищий інтегральний показник локалізації є індикатором рівномірності розміщення підприємств харчової промисловості в Україні.

Причинами нерівномірності локалізації харчових виробництв є наявність факторів забезпе-

Таблиця 1. Порівняльна таблиця інтегральних індексів територіальної локалізації галузей харчової промисловості

Підприємства області	Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	Перероблення та консервування овочів та фруктів	Виробництво олії та тваринних жирів	Виробництво молочних продуктів та морозива	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів
Вінницька	1,91	4,01	2,35	4,40	3,05
Волинська	2,56	1,04	0,16	0,07	0,11
Дніпропетровська	0,81	0,85	0,80	0,40	0,65
Донецька	0,83	0,03	0,03	0,20	0,09
Житомирська	1,36	0,08	0,27	2,56	0,35
Закарпатська	0,38	1,38	0,00	0,00	0,23
Запорізька	0,42	0,17	1,01	0,27	0,50
Івано-Франківська	1,38	0,44	0,11	0,59	0,64
Київська	1,51	0,96	0,70	1,37	1,31
Кіровоградська	1,76	0,64	4,78	1,00	0,78
Луганська	0,08	0,02	0,38	0,60	0,78
Львівська	1,48	0,90	0,32	0,76	0,26
Миколаївська	0,32	5,10	1,13	1,87	0,81
Одеська	0,77	2,31	1,97	0,53	1,20
Полтавська	1,64	0,41	1,06	2,09	0,66
Рівненська	1,36	1,19	0,25	3,05	0,81
Сумська	0,62	0,00	0,45	1,35	0,90
Тернопільська	1,72	2,44	0,62	3,57	1,44
Харківська	0,97	0,24	0,69	0,79	1,69
Херсонська	0,24	2,98	1,34	3,18	2,29
Хмельницька	1,18	0,09	0,24	2,46	1,71
Черкаська	3,30	1,06	1,84	1,61	1,97
Чернівецька	1,74	3,53	0,79	0,16	0,79
Чернігівська	0,93	0,28	0,41	2,40	1,21
м. Київ	0,25	0,38	1,06	0,41	0,69

чення виробництва: сировинних ресурсів, капіталу, робочої сили, підприємницької ініціативи в розрізі регіонів країни.

За даними таблиці 1, найбільша нерівномірність розміщення має місце серед підприємств з виробництва м'яса та м'ясної продукції (рис.1), молочної продукції та морозива (рис.2).

Так, локалізація виробництва серед підприємств з виробництва молока та молочної продукції коливається на рівні від 0,16 до 4,40 (рис.2). Ознакою даного виробництва є однакова присутність підприємств у всіх групах, сформованих за рівнем локалізації виробництва, що характеризує відносну однорідність такого виробництва.

У вибірці видів харчового виробництва найвища неоднорідність притаманна виробництву олії та жирів (рис.3). Так, лише олієекстракційні підприємства,

розміщені в Кіровоградській області, концентрують найвищу питому вагу виробництва рослинної олії.

Географічні регіони з найвищим рівнем локалізації виробництва є територіями з налагодженою системою постачання сировинних ресурсів та забезпечені всіма необхідними факторами виробництва. Відповідно, утворення кластерів на таких територіях може призвести до зміни організаційних взаємозв'язків в партнерській системі взаємовідносин ланцюга створення доданої вартості.

Території з низьким рівнем локалізації виробництва свідчать про наявність проблем у формуванні пропозиції харчової продукції, обумовлених проблемами достатнього попиту або проблемами ресурсного забезпечення, особливо в частині постачання сировинних ресурсів. В залежності від цілей залученості державної влади та обсягів

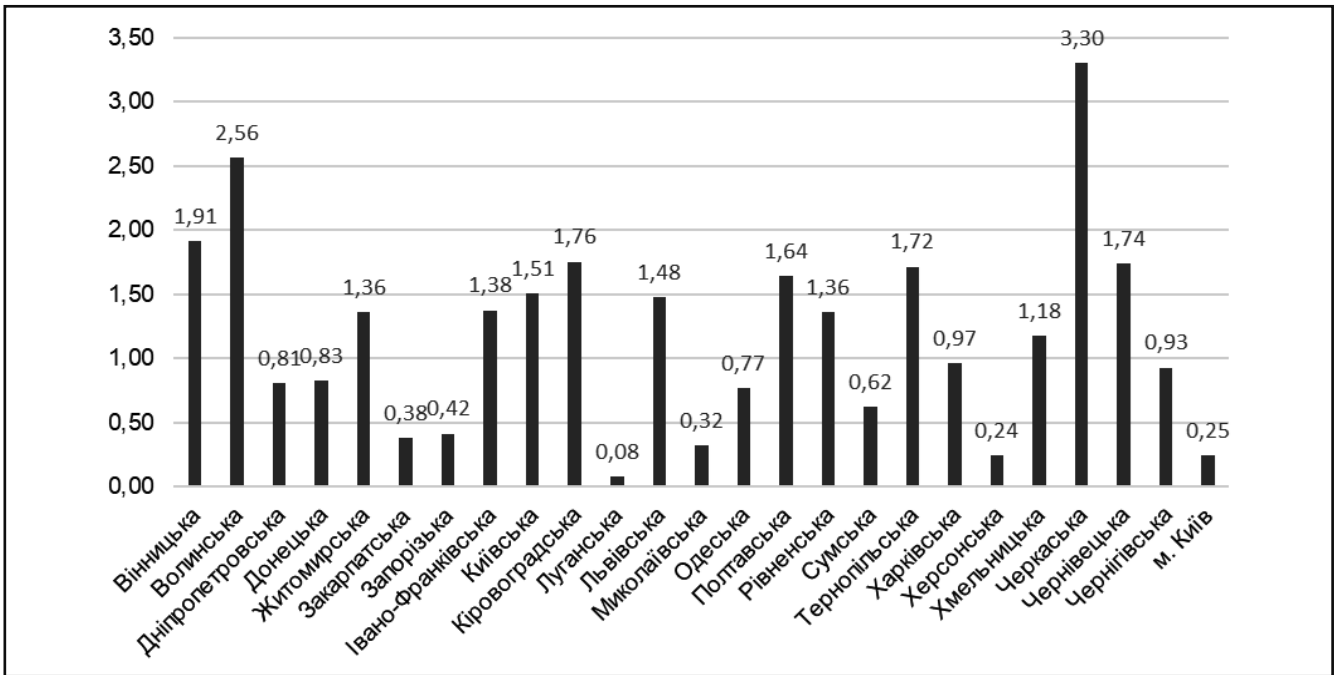

Рисунок 1. Інтегральний індекс локалізації виробництва м'яса та м'ясних продуктів

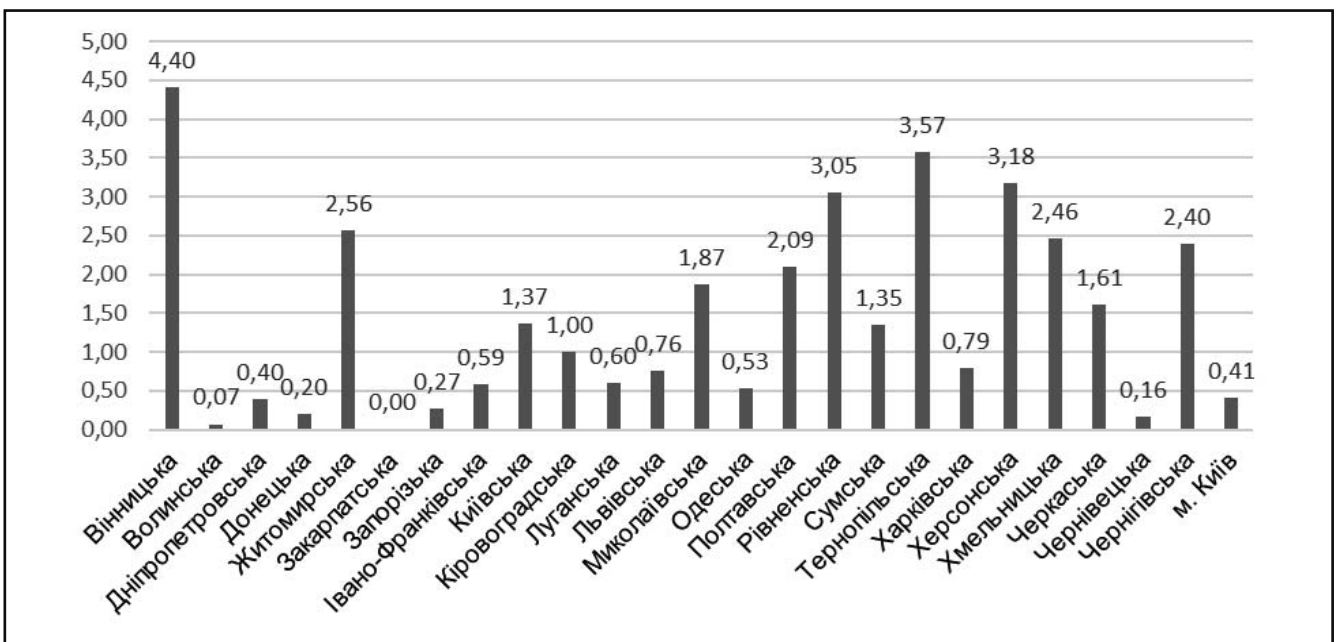

Рисунок 2. Інтегральний індекс локалізації виробництва молочних продуктів та морозива

фінансування такого виробництва, такі території можуть бути використані для організації молочних еко індустріальних кластерів з виробництва молочної продукції (Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська області). Невеликі обсяги екологічно чистої молочної продукції, виробленої з молока, отриманого від корів, вирощених на чистих прикарпатських та карпатських лугах, може сформувати відповідний сегмент молочного виробництва на національному та зарубіжному продовольчому ринку. Проблемами такого фор-

мування кластерів є значні інвестиції у розвиток організованого виробництва молока як сировини для виробництва екологічно чистої молочної продукції. Центром та координатором залучення інвестицій в таких регіонах може бути державна влада в особі органів місцевого управління.

Території з середнім рівнем локалізації виробництва є потенційними об'єктами кластерних формувань різного типу, оскільки вони мають конкурентний ринок сировини, достатній попит, конкурентну пропозицію тощо.

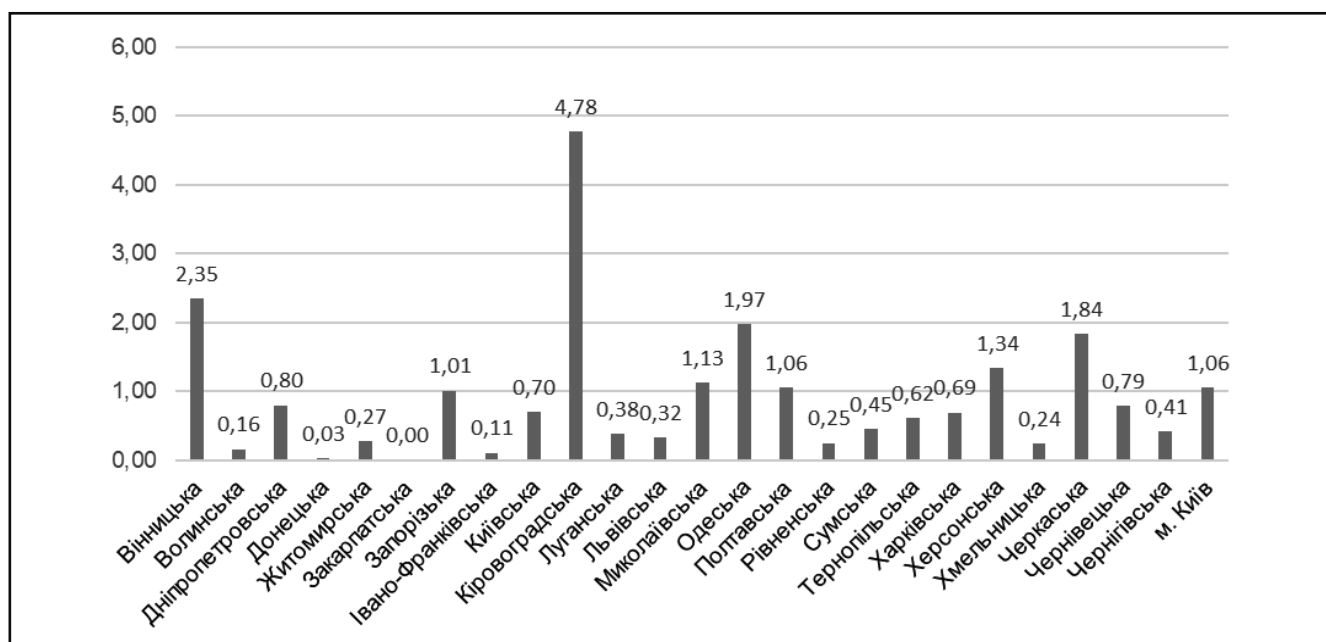

Рисунок 3. Інтегральний індекс локалізації виробництва олії та тваринних жирів

З метою групування територій за рівнем привабливості утворення кластерів за участю підприємств харчової промисловості, на прикладі підприємств з виробництва молока та молочної продукції було проведено їх групування.

В результаті застосування означеної методики були ідентифіковані 6 інтервалів групування підприємств з виробництва молока та молочної продукції.

За даними проведеного групування зроблено висновок, що більшість підприємств з виробництва молочної продукції та морозива відносяться до групи територіально мало концентрованих виробництв. До групи висококонцентрованих відносяться підприємства Тернопільської та Вінницької областей, що є свідченням високої організації виробництва та налагодженої системи партнерства підприємств даних територій.

Наявність низки проблем підприємств на територіях з низькою локалізацією виробництва обумовлює необхідність пошуку альтернативних напрямів їх розвитку. Альтернативними формами розвитку таких підприємств є їх спільна діяльність у формах кооперативів, ієрархічних структур, кластерів. В молочному кластері, на відміну від ієрархічних структур (агрохолдингів), інтеграційні процеси відбуваються без об'єднання учасників кластерів в організаційні структури. Якщо координація діяльності в кооперативі відбувається у вигляді формального узгодження інтересів всіх його учасників, в агрохолдингу – шляхом

централізації управління, то в кластері – координація діяльності учасників відбувається в залежності від стану конкуренції на ринку.

Запорукою зниження трансакційних витрат є довгострокові договірні відносини, обмін інформацією між учасниками кластеру.

Отже, група підприємств з низьким рівнем локалізації виробництва молочної продукції та морозива є потенційними об'єктами для формування галузевих кластерних формувань, підприємства з високим рівнем концентрації виробництва молочної продукції та морозива можуть виступити ядром територіальних кластерів та об'єднати навколо себе виробників молока та учасників системи розподілу продукції.

З метою ідентифікації задач, вирішення яких сформує умови для розвитку молочної промисловості, було застосовано метод аналізу ієрархій Т. Сааті. Метод полягає в декомпозиції проблеми на більш прості складові частини і поетапне встановлення пріоритетів оцінюваних компонентів з використанням парних (попарних) порівнянь. Використання даного методу дозволить виявити форми кластерів, які відповідають визначеним пріоритетам розвитку підприємств з виробництва молочної продукції.

Виходячи із мети, в якості критеріїв розвитку підприємств молочної промисловості обрано:

- забезпечення сировиною необхідної кількості та якості, що дозволить виробляти продукцію з великою доданою вартістю, збільшити обсяг

Таблиця 2. Територіальне групування підприємств з виробництва молочної продукції та морозива за критерієм інтегрального індексу локалізації виробництва

Інтервал	Підприємства області	Локалізація
0,07	Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано–Франківська, Луганська, Львівська, Одеська, Чернівецька, м. Київ	Низька
0,87	Київська, Кіровоградська, Сумська, Черкаська, Харківська	Нижче середньої
1,67	Миколаївська, Полтавська, Хмельницька, Чернігівська	Середня
2,47	Житомирська, Рівненська, Херсонська	Вище середньої
3,27	Тернопільська	Висока
4,07	Вінницька	Дуже висока

ги експорту такої продукції та зменшити попит на імпорт молочної продукції;

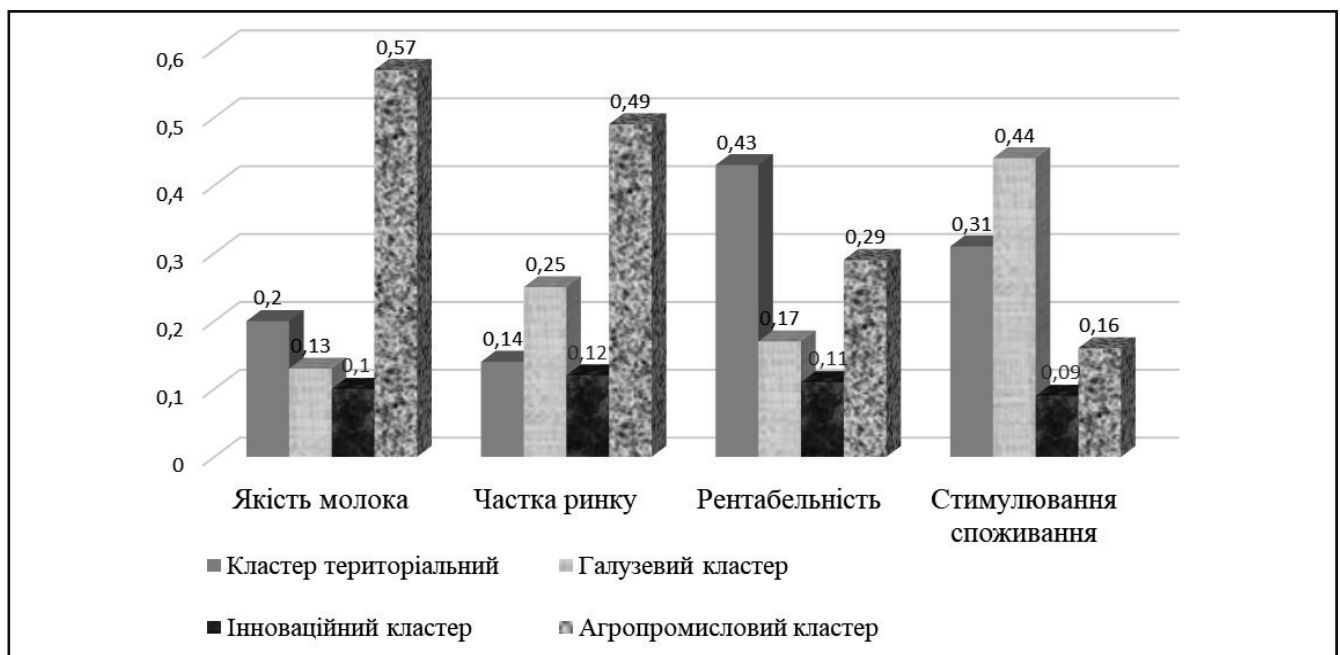
- збільшення обсягів виробництва молочної продукції та зростання частки ринку за рахунок зменшення частки імпорту та частки молока, що продається на неорганізованому ринку;
- зростання рентабельності та фінансової стійкості підприємств молочної промисловості;
- стимулювання споживання молочної продукції.

Визначені критерії розвитку молочної промисловості можуть бути досягнуті завдяки сукупності наступних альтернатив: формування кластеру за принципом територіального, галузевого, інноваційного, агропромислового об'єднання.

За результатами проведеного дослідження було визначено пріоритетні типи кластерів, які дозволяють підвищити товарність та сортність молочної сировини, та на цій основі збільшити обсяги виробництва продукції з високою до-

даною вартістю, стимулювати попит на молочну продукцію національного виробництва та зменшити обсяги імпорту молочної продукції, підвищити рентабельність виробництва.

За результатами дослідження було встановлено, що визначені критерії розвитку підприємств молочної промисловості в найбільшій мірі досягаються при умові формування агропромислового кластеру (рис.4). Територіальний та галузевий кластер в однаковій мірі дозволяють досягти визначених критеріїв, однак міра задоволення часткових критеріїв є різною. Так, територіальний кластер, порівняно з галузевим кластером, дозволяє включити до складу кластера територіально близькі сільськогосподарські, фермерські та селянські господарства, та на цій основі забезпечити вищу товарність та сортність молока. Територіальна близькість учасників кластерів дозволяє зменшити заготівельні та транспортні

Рисунки 4. Порівняння критеріїв розвитку підприємств молочної промисловості при різних типах кластерів

витрати молокопереробних підприємств, а відповідно підвищити ефективність їх діяльності.

Обов'язковими учасниками кластеру, які забезпечують мету його реалізації є постачальники сировини. З метою виявлення типу кластеру, який найбільше відповідати потребам виробників молока, та з метою уніфікації інструментарію для дослідження потенційних учасників майбутніх кластерів, було використано метода аналізу пріоритетів.

Оскільки молокопереробні підприємства та підприємства з виробництва молочної сировини є потенційними учасниками одних і тих же кластерів, тому альтернативними варіантами для досягнення обраних критеріїв підприємств з виробництва молока були ті ж типи кластерів, які досліджувалися при виборі типу кластера для молокопереробних підприємств, а саме: територіальний, галузевий, інноваційний, агропромисловий кластери.

За результатами використання методичних підходів до реалізації методу пріоритетів було виявлено, що серед сукупності обраних критеріїв, для виробників молока пріоритетними є критерії: зниження витрат (39% ваги) та зростання обсягів реалізації (30%).

Порівняння альтернативних типів формування кластерів за участю виробників молока дозволило виявити, що найвища якість виробництва молока досягається при їх входженні в структуру агропромислового кластеру.

Найвищі перспективи зростання обсягів виробництва молока забезпечуються при входженні виробників молока в територіальні та агропромислові кластери.

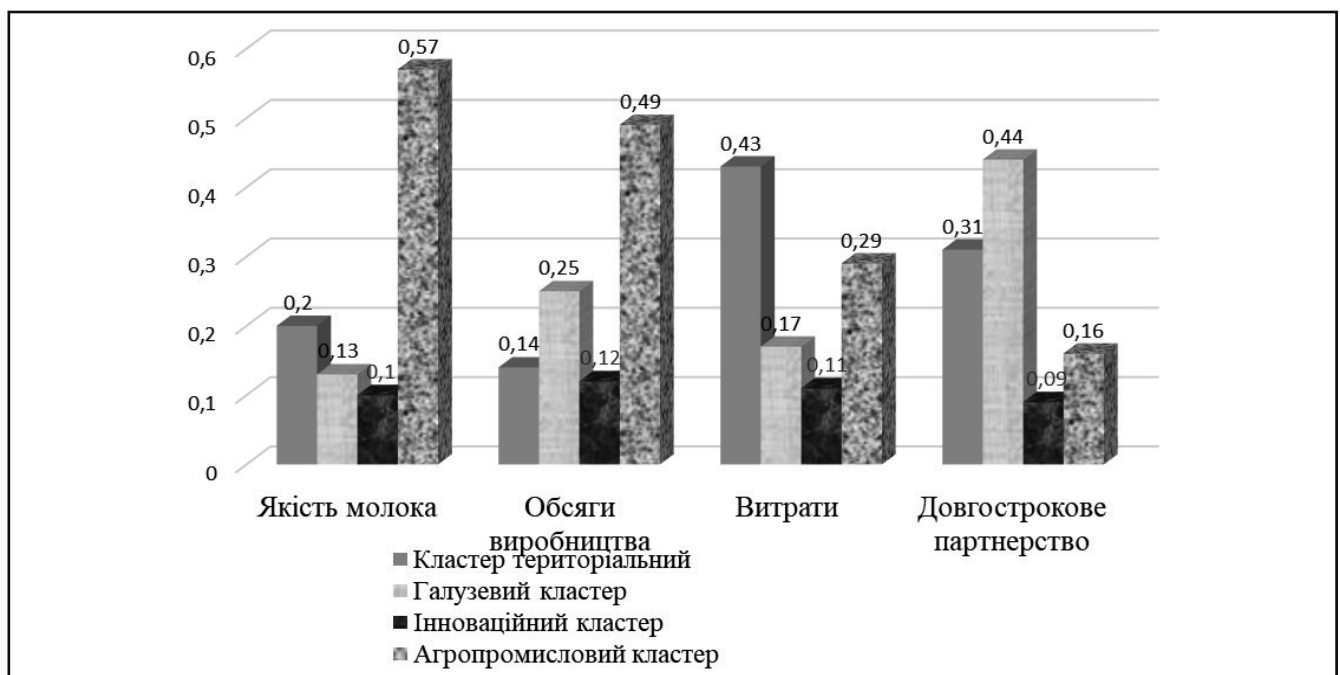
Найбільше зниження витрат підприємств з виробництва молока матиме місце при умові їх членства в агропромисловому і та галузевому кластері.

Довгострокове партнерство, як запорука гарантій формування справедливої ціни на молоко та стабільних його продажів можливе при участі в агропромисловому та галузевому кластері.

Узагальнення пріоритетності обраних критеріїв та сформованих альтернатив їх забезпечення дозволило виявити, що найвищий рівень задоволення визначених критеріїв досягається при входженні підприємств з виробництва молока в агропромислові та територіальні кластери.

Метод аналізу ієрархій підтвердив різну міру реалізації економічних інтересів підприємств з виробництва молока при їх участі в різних типах кластерів (рис.5).

За даними розрахунку пріоритетів участі підприємств з виробництва молока в кластерних утвореннях, можна зробити узагальнюючий висновок про те, що кожний із типів кластерів реалізує різні критерії розвитку його учасників. Вибір типу кластеру залежить від економічного стану підприємства з виробництва молока, стратегічної мети його розвитку, прогнозованої динаміки факторного впливу на діяльність виробників молока, прогно-

Рисуюнок 5. Порівняння критерії розвитку виробників молока при різних типах кластерів

зованої тенденції змін в реалізації їх економічних інтересів в результаті участі в кластері.

Висновки

За результатами розрахунку коефіцієнтів локалізації, коефіцієнтів душового виробництва та коефіцієнтів спеціалізації виявлено різну доцільність та потенційну можливість об'єднання підприємств різних галузей харчової промисловості в кластерні структури.

Аналіз інтегрального індексу локалізації харчових виробництв дозволив отримати висновок про різну спеціалізацію регіонів України у виробництві харчової продукції. Причинами нерівномірності спеціалізації регіонів у виробництві харчової продукції є наявність факторів забезпечення виробництва: сировинних ресурсів, капіталу, робочої сили, підприємницької ініціативи.

Більшість підприємств з виробництва молочної продукції та морозива відносяться до групи територіально мало концентрованих виробництв, що обумовлює необхідність пошуку альтернативних напрямів їх розвитку. Стратегічним напрямом їх розвитку може стати кластерне об'єднання.

На основі використання методу аналізу пріоритетів за обраними критеріями визначено, що для переробників молока найвища реалізація їх економічних інтересів досягається при умові формування територіального кластеру, а для виробників молочної сировини в рамках агропромислових кластерів.

Список використаних джерел

1. Коваленко Н. М. Впровадження кластерної моделі розвитку молокопереробних підприємств харчової промисловості : дис.... канд. екон. наук : 08.00.04 / Наталія Миколаївна Коваленко ; НУХТ. К., 2011. 274 с.
2. Картографічне моделювання. Принципи картографічного моделювання URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/22-geoinfocentre-kartography/286-kartografichne-modeluvannya>.
3. Европейская кластерная обсерватория. URL:<http://www.clusterobservatory.eu/index.html>.
4. Вовчок С. В. Системи управління конкурентним розвитком підприємств молокопереробної галузі: теорія, методологія, практика. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2021. 425 с.

5. Качмар О.В. Агропромислові кластери як серцевище інноваційного розвитку та формування кваліфікованого персоналу сільськогосподарських підприємств. Приазовський економічний вісник. 2019. Випуск 3(14). С. 337–342.

6. Семенова В. Г., Матишчак Ю. І. Кластерне об'єднання як напрям підвищення рівня розвитку молокопереробних підприємств України. Бізнес-інформ. №4, 2017. С. 205–210.

7. Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Теоретичні підходи до визначення поняття «мережева структура». Бізнес Інформ. 2022. №8. С. 12–19.

8. Посібник з кластерного розвитку. Україна: послуги з підтримки МСП в пріоритетних регіонах. URL: <http://economy-mk.gov.ua/download/books/ClusterHandbookUkr.pdf>.

9. Пуліна Т. В. Створення і розвиток кластерних об'єднань підприємств харчової промисловості : автореф. дис.... д-ра екон. наук : 08.00.04 НУХТ. К., 2014. 44 с.

10. Федун І. Л. Методологічні підходи до формування кластерної моделі підвищення інноваційно-інвестиційної активності в агропромисловому виробництві. Наука й економіка. 2013. № 3 (31). С. 127–132.

References

1. Kovalenko N. M. (2011) Implementation of the cluster model of development of milk processing enterprises of the food industry: diss.... candidate economy Sciences: 08.00.04 / Natalia Mykolaivna Kovalenko; NUKHT. K., 274 p.
2. Cartographic modeling. Principles of cartographic modeling URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/22-geoinfocentre-kartography/286-kartografichne-modeluvannya>.
3. Vovchok S. V. (2021) Management systems for competitive development of enterprises in the milk processing industry: theory, methodology, practice. Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Economic Sciences in the specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (by types of economic activity). – Odesa National Academy of Food Technologies, Odesa, 425 p.
4. European Cluster Observatory. URL: <http://www.clusterobservatory.eu/index.html>.
5. Kachmar O.V. (2019) Agro-industrial clusters as an environment of innovative development and formation of qualified personnel of agricultural enterprises. Pryazovsky Economic Bulletin. Issue 3(14). P. 337–342.
6. Semenova V. G., Matishchak Yu. I. (2017) Cluster unification as a direction to increase the level of development of milk processing enterprises of Ukraine. Business information. No. 4, P. 205–210.

7. Haustova V. E., Trushkina N. V. (2022) Theoretical approaches to defining the concept of "network structure". Business Inform. No. 8. С. 12–19.

8. Guide to cluster development. Ukraine: SME support services in priority regions. URL: <http://economy-mk.gov.ua/download/books/ClusterHandbookUkr.pdf>.

9. Pulina T. V. (2014) Creation and development of cluster associations of food industry enterprises: autoref. thesis... Dr. Econ. Sciences: 08.00.04 NUKHT. K., 44 p.

10. Fedun I. L. (2013) Methodological approaches to the formation of a cluster model of increasing innovation and investment activity in agro-industrial production. Science and economy. No. 3 (31). P. 127–132.

Дані про автора

Ніколаєнко Світлана Миколаївна,

асистент кафедри обліку та аудиту Національного університету харчових технологій

e-mail: snnikolaienko@gmail.com

ORCID ID 0000-0001-8903-6163

Data about the author

Svitlana Nikolaienko,

senior lecturer of the department of Accounting and Auditing of the Institute of Economics and Management National University of Food Technologies

e-mail: snnikolaienko@gmail.com

УДК 657:005.311.6:005.21:004.65

РИБАКОВА Л.П.

ЮГАС Е.Ф.

СИМОЧКО М.І.

Створення архітектури бази даних бухгалтерського обліку з метою прийняття стратегічних управлінських рішень

Предметом дослідження є створення архітектури бази даних бухгалтерського обліку з метою прийняття стратегічних управлінських рішень.

Метою дослідження є дослідити концепцію відповідальності за достовірність інформації на основі принципів місця її виникнення та визначити механізми регулювання інформаційних потоків.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті наведений перелік основних єдиних принципів збору інформації й обробки даних в інформаційному просторі підприємства. Дано визначення поняття «база даних». Визначені вимоги до процедури зберігання даних у базі даних. Наведена схематична концептуальна модель зберігання даних. Виділено три основні підходи наведеної концептуальної схеми та дано визначення цих підходів.

Висновки. Важливим моментом у забезпеченні процесу ефективної роботи системи бухгалтерського обліку та стратегічного управління є питання регулювання інформаційних потоків та контролю за джерелами виникнення інформації. Для вирішення даного питання досліджено: концепцію відповідальності за достовірність інформації за принципом місць виникнення або збору інформації; перелік єдиних принципів збору інформації й обробки даних в інформаційному просторі підприємства; основні вимоги до вихідної інформації системи бухгалтерського обліку. В основі концепції зберігання даних покладено дві основні ідеї – інтеграція роз'єднаних деталізованих даних у єдиному сховищі і розподіл наборів даних і додатків, що використовуються для оперативної обробки і для вирішення завдань аналізу.

Ключові слова: підприємство, бухгалтерський облік, інформація, ефективність, конкурентоспроможність, інновації, стратегічне управління, принципи, база даних, користувач.

RYBAKOVA L.P.

YUHAS E.F.

SIMONCHKO M.I.

Creating an accounting database architecture for the purpose of making strategic management decisions

The subject of the study is the creation of an accounting database architecture for the purpose